

ת.ד 102 בני ברק | פקס : 03-5055919
9139191@gmail.com

זבל מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת בא תשפ"ד שנה י | גליון מס' 517

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

שעות של עשר רוחני

בפרשת השבוע, פרשת בא, מתארת גאלתם של ישראל משעבוד מצרים, לה זכו בזכות אמונתם האיתנה בה' יתברך, וכפי שאמרו חכמים (לקוט שמעוני בשלה רמ): "לא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות אמונה". שבת זו, דומה כי אין מתאים ממנה להעלות על גס ולציץ את מהפכת 'בני אמונים', שדורשי רשומות אף מצאו לה רמז בשמה של פרשתנו: "ב"א - ר"ת: 'בני אמונים'.

לפני יותר מעשור, בתחלת פעילות 'בני אמונים', כשבקש מורי ורבי בעל 'שבט הלוי' זי"ע לחזק את יד, הוא צין לפני את המובא ב'ספר חסידים' (אות רסא) שמצוה שהיא מזנחת ואין לה עוסקים, הרי היא בבחינת 'מת מצוה', ולכן על האדם להתחזק ולאחז דוקא בה. "אף מנהג אמירת ברכות השחר בבחירותא" - הוסיף ואמר - "היא בגדר 'מת מצוה', באשר נשתכח ברכות השנים, וממילא מצוה גדולה היא לפעל לעורר את הצבור לדבק בה".

בחסדי ה', מאז ועד היום נעשתה דרך ארפה, ואותו מנהג נשכח הנה לראש פנה. כיום אפשר לראות בכל בית פנסת רבים המקפידים לברך ברכות השחר באזני מי שיענה אחריהו אמן, ואף רבים המתמסרים להקדיש מזמנם כדי לענות אמן אחרי המברכים.

כמי שזוכה בעצמו לעמד מדי יום במשך שעות ארכות כדי לענות אמן אחר המתפללים בבית הפנסת בריזדוביץ שבשכונת בורו פארק בניו יורק, קשה לי לתאר במלים את ההרגשה המרוממת שאני חש בשעות אלו. אוכל רק לסכם ולומר כי אלו עבודי שעות של אשר רוחני עלאי וקרבת אלקים שקשה לתארה במלים. למעשה, ברוח דברי הכתוב בפרשתנו (י כו): "ואנחנו לא גדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה", אהדד ואמר, כי רק מי שזכה לעשות זאת בפעל, בבחינת "באנו שמה", יוכל להבין במה דברים אמורים.

בפרשתנו נוכל אף למצא רמז משמעותי המלמד על שגב מעלתה של עגית אמן: סופי תבות הכתוב (יב ב): "ראשון הוא לכם" הם אמן. והרי כבר אמרו חכמים (דב"ר ו א) כי "אין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונים".

מי שמאמין בעצמתה וברוממותה של עגית אמן, אין שום קשי שימנע ממנו מלעמד ולענות אמן מדי בקר. זאת מלבד העדדה שמכל אמן שזוכים לענות, נברא מלאך שפלוה את העונה והמברך ומגן עליהם. היש אפוא אדם שלא ירצה למלא את אוצרותיו בעוד ועוד אמנים!?

בקריות "ראשון הוא לכם".
שבת שלום,

צ"ע צ"ע צ"ע

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

סגולת ברפת הלבנה

"החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (יב ב)

חכמים (סנהדרין מב א) תקנו שהרואה את הלבנה בחדשה יברך ברפת הלבנה. סגולות רבות יחסו במקורותינו לקיום מצוה זו כהלכתה:

בספר 'אור חדש' לרבי חיים בוכנר, מחכמי קראקא (ברפת קדוש השם), מביא ספור ששמע מ"האלוף החסיד מוה"ר משה מיזליש מ"ק קראקא", עליו הוא מעיד כי היה "בר סמכא":

מעשה ביהודי שפגע בו גוי בלילה ובקש להרגו. כיון שהיה זה בתחלת החדש, עת הייתה הלבנה בחדשה, בקש היהודי מהגוי שבטרום יבצע את זממו יאפשר לו לברך את ברפת הלבנה. עמד אותו יהודי וברך את ברפת הלבנה בכונה, ועם סיום הברכה, בעת שפפך שלוש פעמים פנהגו באמירת: "כשם שאני רוקד פנגדך ואני יכול לנגע בך, כך לא יוכלו כל אויבי לנגע בי לרעה", נעשה לו גס ונשאה אותו הרוח, והוא נצל ממבקש נפשו.

ה'אור חדש' מוסיף ומצטט בשם רבי משה מיזליש, כי "מי שיקדש הלבנה, מיום שקדשה, לא ידאג שישמות באותו החדש" [הדברים הובאו בשמו ב'אליה רבה' (א"ח תרז)]. כה ידועה ונפוצה הייתה סגולה זו בקרב ישראל, עד שפכתה על אוזותיה רבי יהונתן איבשין: "וקדוש לבנה בכל חדש יוכיה, שזהירים במצוה יותר מכל מצוות, הואיל ונדפס שיש בפסחון שלא ימות באותו חדש".

ב'ספר הברית' לרבי פנחס מוילנא כתב שיש לגרס בדברי האור חדש שמי שמקדש את הלבנה "לא ידאג שישמות בידי אדם באותו חדש", וכגון שלא יהרגוהו לסטים

או שלא ימות במלחמה, וכפי שאף מוכח מהפסוק שתקנו הקדמונים לומר בעת ברפת הלבנה: "כך לא יוכלו כל אויבי לנגע בי לרעה". ואולם אין ברפת הלבנה מנהג ממיתה טבעית בבוא העת, וכפי שהמצאות מוכיחה, שאף בני אדם שקדשו את הלבנה מתים באותו חדש. ואולם המהרש"ם מברעזאן כתב שאין הכרח לגרס כן, ולעולם אפשר לומר שקדוש החדש מסגל להנצל מפל מיתה, אלא שאין זו הבטחה מחלטת, כי לפעמים החטא גורם שלא תועיל סגולה זו.

'אור חדש' ברפת קדוש השם: 'ערות דבש' ח"א דרוש ט; 'ספר הברית' ח"א מאמר ז פרק ב; 'דעת תורה' או"ח תכו ב

הפוסקים (מגן אברהם' תכו ב; משנ"ב שם ד) הביאו בענין זה דברים שאמר המגיד ל'בית יוסף': "סימן זה יהיה בידך, בחדש שתברכו ברפת הלבנה במוצאי שבת, תמצאו הצלחה, וכשתתכסה ותתעלם ולא יוכלו לברך, אותו החדש לא יהא מצלח, ודק ותשכח".

מגיד מ'שירים' שיר השירים

בסדר 'בית יעקב' הביא סגולה לרפוי כאב שנים, להוסיף לאחר אמירת "כך לא יוכלו כל אויבי לנגע בי לרעה" - "ולא יהיה לי כאב שנים". על בעל ה'קהלות יעקב' מובא שהיה אומר תוספת זו בעת קדוש החדש, ופעם אחת כשהזכיר לפניו הרבנית שסובלת מכאב שנים, אמר לה שיזכיר בקדוש לבנה, ולאחר שהזכירה חלפו כאביה.

סדר 'בית יעקב' ברפת הלבנה; 'ארחות רבנו' [מהדו"ח] עמ' תא

טלית נשפחת שפנתה הורות

על ההפרעה ובקש מבנו, שעמד נדהם בפנת החדר, לצאת אחרי.

שמעון המפתע מהר לצאת אחר אביו אל המסדרון. הוא חישש לגרוע מכל ולרב חרדתו החל להמטיר על אביו 'מבול' של שאלות: "מה קרה? כלם בבית בריאים? העסקים בסדר?"

"תנוח דעתך", הרגיע האב המסור את בנו, כשחיוך על שפתיו, "ברוך ה', כלם בריאים ומימים, והעסקים במצב מצוי". "אז למה הגעת עד לכאן?" תהה הבן בחסר הבנה, והאב בתגובה הוציא נרתיק קטיפה מתיקו. "הגעתי לכאן בשביל להביא לך את זה!" אמר והצביע על הטלית שבידיו.

"שכחת את הטלית בבית..." אמר האב, והבן לא הצליח להבין: "בשביל זה הגעת עד לכאן? כדי להביא לי את הטלית הטרחת את עצמך בגסעיה פה מפרכת?! וכי מה היה קורה לו הייתי מתפלל פעם או פעמים בלי טלית? הן ברב רבן של קהלות אשכנז מתחילים להתעטף בטלית רק לאחר הנשואין", טען.

שמעון לא הצליח להבין כיצד אדם פה פתח ומחשב כאביו מתנהג כן. האב לא השאיר אותו לתהות במשך זמן רב, והוא הסביר: "אכן כן, דוקא משום כך טרחת! דוקא משום שמדבר במנהג שנהגו בו אבותינו מקדמת דנא, לא כולתי לחשב שתותר עלי, ולו פעם אחת, וזאת כדי שתלמד ותכיר עד כמה גדולה החובה לשמור על כל קוצו של מנהג. מנסיון חיי האישי ומנסיון חיייהם של אבותי למדתי, כי לזלזול קטן במנהג יכולה להיות השפעה לדורות. לזלזול במנהג, ולו הקטן ביותר, הוא פתח להתדרדרות שאחריה מי ישורנה!"

דע לך בני, כי שמירה על מנהג אבותי חשובה עבורי יותר מכל עסק שהוא, ולו כזה שיגור אחרי רוחי עתק. על נסיעת עסקים ותירתי, אולם על נסיעה זו לא כולתי לוותר" - סיים האב בהתרגשות.

שנים רבות חלפו עד שגראו פרותיו של אותו מעשה. מסתבר כי מעשהו של אביו הותיר בלבו של שמעון רשם עצום. את הבית שהקים בשנים שלאחר מכן הקפיד לחנך באותה דרך שהתורה אביו בדם. ולימים זכה אביו לראות ממנו דורות ישרים מבכרים.

שמעון זכה להקים משפחה מפרסמת שבניה, תלמידי חכמים וצדיקים, פארו את כתל המורח של היהדות התורתית בכל רחבי תבל. הם העמידו בעצמם משפחות מפלאות, וגם תלמידים רבים שהמשיכו בגאון את פאר המסורת היהודית.

טיב הקהלה יוצא תשי"פ

היה מספיק להגיע בזמן.

שמעון, שמהר לאסף את חפציו, התעלם שלא כהרגלו מהבלגן שנוצר מחמת כן. התפלין כמובן היו הראשונות להכנס למזודה, אך הטלית מחמת החפזון נשכחה מאחור. שמעון אמנם לא הקים בית בישראל, אך בקהלתם נהגו להתעטף בטלית כבר מגיל בר המצוה.

ר' משה דן את בנו לכף זכות. הוא ידע היטב כי שמעון, גם לאחר שהחל להשתלב בעסקיו, ממשיך להקפיד בכל מאודו לשמור על כל הלכה ומנהג שראה בבית הוריו, ובכלל זאת מנהג לבישת הטלית בתפלה מגיל בר מצוה, וכי הוא בודאי שכח את הטלית מחמת חפזונו, אך הוא הרגיש כי דוקא הפעם אסור לו לוותר.

כבו לאחת מקהלותיה הוותיקות של גרמניה, אשר רב חבריה עסקו במסחר ובד בבד הקפידו לשמור את דרך ה' בכל מאודם ולחנך את צאצאיהם בדרכו של רבם, רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, ידע ר' משה עד כמה חשובה שמירת כל מנהג עד קוצו של יו"ד.

הוא ידע היטב עד כמה רבים הם הנסיונות שבהם עלול בנו להתקל במהלך עסוקו, והאמין כי הדרך היחידה שתסייע לו לעמוד איתן ביהדותו היא לא לזוז כמלוא נימה מדרך התורה וממסורת ישראל, והנה הגיע אותו רגע שבו עמדה דרכו למבחן.

ר' משה ידע מה עליו לעשות והוא לא חשב פעמים: הוא נטל את הטלית, ומבלי לחוס על גילו ועל עסוקיו הרבים, מהר לארגן לעצמו מזודה. בינתיים בקש מעוזרו לבדק מתי יוצאת הרכבת הקרובה לכיוון העיר שאליה יסע שמעון.

בתוך זמן קצר כבר עמדו רגליו של ר' משה בתחנת הרכבת. לפניו עמדו שעות רבות של נסיעה, אולם הוא לא התחרט לרגע, לא על המאמץ הרב הכרוך בנסיעה וגם לא על העסוקים הרבים שאנח; הוא ראה לנגד עיניו את עתידם של בנו ושל כל צאצאיו אחרי, וזהו הדבר שנתן לו את ה'דלק' לעשות את המעשה שעשה.

כעשר שעות לאחר מכן הפתעו כל מתכנסי הועידה כשר' משה, הסוחר הגדול, הופיע בכבודו ובעצמו בפתח אולם הכנסים. המשתתפים קמו לכבודו וברכוהו לשלום, אולם ר' משה התעלם מכלם. הוא התנצל

כשכנס ר' משה לחדרו של שמעון בנו, הדבר הראשון שתפס אותו היה הבלגן ששור בכל פנה. בלגן שפזה עמד בסתירה מחלטת להרגלם של ר' משה ובני ביתו להקפיד מאד על סדר ונקיון, אולם ר' משה לא הטרד ממנו כלל. מה שכן הטרד אותו היה דוקא הדבר השני שתפס את עיניו; היתה זו הטלית, שבנגוד לבלגן ששור

"תנוח דעתך", הרגיע האב המסור את בנו, כשחיוך על שפתיו, "ברוך ה', כלם בריאים ומימים, והעסקים במצב מצוי". "אז למה הגעת עד לכאן?" תהה הבן בחסר הבנה, והאב בתגובה הוציא נרתיק קטיפה מתיקו. "הגעתי לכאן בשביל להביא לך את זה!" אמר והצביע על הטלית שבידיו.

רכבת מהירה בגרמניה

מסביב, דוקא עמדה מקפלת ומסדרת על המדף.

שעה קלה קדם לכן קבל ר' משה טלגרמה דחופה ובה נקרא לנסע בדחיפות לוועידה כלכלית שהתקיימה בעיר רחוקה, והיתה אמורה להתקבל בה בזמן הקרוב החלטה שהיתה לה חשיבות מכרעת לעתיד עסקיו.

בגילו המתקדם לא היה בניו ר' משה לנסיעות חפוזות שכאלו, ושמעון בנו התנדב לנסע במקומו. הוא נחפו לצאת ברכבת הראשונה לכיוון אותה עיר רחוקה. לפניו עמדו שעות רבות של נסיעה, ואלמלא היה יוצא מיד, לא

הבטקה בדברים שבהקדשה לעניית אמן

הבטקה בפסוק "ה' מלך"

בשעה שאומר "ה' מלך, ה' מלך, ה' מלך לעולם ועד", לא יפסיק כלל לעניית אמן... ואולם יש מי שסובר שאין להפסיק אלא בין ה' ל"מלך" או ל"מלך", אבל בין "ה' מלך" ל"ה' מלך" - אפשר להפסיק.

כתב ה'בן איש חי' (פרשת ויגש אות יא) שיש להסמיך את אמירת הפסוק האחרון ב"הי כבוד" ל"אשרי" ולא להפסיק ביניהם, לפיכך העומד לפני אמירת הפסוק האחרון ב"הי כבוד" ורואה שאדם מתחיל לברך או לומר קדיש, יעצר ויניח אמן, ואחרי כן יסמיך אמירת פסוק זה לאמירת "אשרי". ואולם אם נזדמנה לו עניית אמן אחרי שסיים את הפסוק האחרון ב"הי כבוד", מתר לו להפסיק ולענות, אלא שאחר ענייתו יאמר שוב את שלשת הפסוקים האחרונים ב"הי כבוד" ויסמיכם לאמירת אשרי [וראה בספרו עוד יוסף חי פרשת ויגש אות ח, שהוסיף שאם הפסיק בין "הי כבוד" ל"אשרי" בעניית אמן או שאר דברים שבקדשה, עדיף שיחזור ויאמר מתחלת "הי כבוד". יסוד ענין הסמכת "הי כבוד" ל"אשרי" הנו מהא"ר הק', וכפי שהביא בשערי תשובה' נא ד].

היאך אמרו שאסור להפסיק פסוק זה, והרי בשירת הים אמרו ישראל (שמות טו יח) "ה' מלך לעולם ועד" שהוא רק חלק מפסוק זה, ועיי"ש מה שבאר. אמנם בפשטות ההקפדה האמורה כאן היא רק שלא להפסיק בעת שאומרים פסוק מחדש זה במלואו - על כל שלשת חלקיו, ואולם אין ההקפדה שלא לומר מלכתחלה רק חלק ממנו.

2. 'כף החיים' (שם טו), שכן אם מפסיק בין ה' ל"מלך" משתבשת משמעות הכתוב, ונחשב כמי שמוציא שם שמים לבטלה. והוסיף 'כף החיים' (שם) שבכל מקום שמזכירים שם שמים, יש להקפיד שלא להפסיק בין הזכרת ה' לתבה שלפניה או אחריה, אם על ידי כף משתבשת משמעות הכתוב, כדי שלא יחשב כמוציא שם שמים לבטלה.

1. 'משנה ברורה' (נא יב) בשם ה'אליה רבה' (שם ד), וכפי שגפסק שאין להפסיק בין "ה' אלמתי" ל"אמת" (ראה שלחן ערוך או"ח סו ה).

כתב בספר 'קצות השלחן' שלגסח ספרד שאומרים פסוק זה גם קדם 'ברוך שאמר', אין להקפיד שלא להפסיק אלא בעת אמירתו ב"הי כבוד". ואולם באמירת "ה' מלך" לפני 'ברוך שאמר', מתר לענות אמן אפילו באמצע הפסוק, וכפי שבפיוט "אדירי אימה" הנאמר בשחרית של ראש השנה, מפסיקים פסוק זה במלות הפיוט. וראה 'נוטרי אמן' (ח"ב פרק כ הגרה כה) מה שכתב בענין זה.

פסוק זה אינו מופיע כצורתו בתנ"ך, אלא הוא מלקט משלושה פסוקים (תהלים י טו; שם צו; שמות טו יח). ומקורו בפרקי היכלות (ס"ו) ובזהר הק' (רע"א מהימנא פתח רכא).

הגר"י קמניצקי (אמת לעקב' או"ח שם) הקשה

תענה אמונים

פנינים על מצות התפלה

הודו

לישראל די בקריאת שם ה'

"הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו" כאשר נפטר רבי אברהם אבלי, אב"ד וילנא, הספידו רבי יצחק מוולוז'ין, וכך אמר:

"הודו לה' קראו בשמו" - לעם ישראל שידע ומכיר בגדלות ה' ובהיותו בורא ומנהיג לכל הברואים, די שיקראו באזניו את שם ה' כדי שיתעוררו ויודו לו. ואולם על אמות העולם נאמר "הודיעו בעמים עלילותיו", שמתוך שמחם אטום ועיניהם טחו מראות את גדלות הבורא, צריך ללמדם ולהודיעם על עלילות ה' וגבורותיו, שכן רק מתוך כך יתעורר לבם להודות לו.

"כך הוא גם לגבי הנפטר שלפנינו", סיים רבי יצחק, "יש נפטרים שכדי לעורר את הצבור לחוש בחסרונם צריך המספיד להרבות ולהפליג בספור פעלותיהם ומעשיהם הטובים. אולם בנוגע לרבי אברהם אבלי, הלא כל ישראל הכירו בגדלותו העצומה! לכן די בכך שנוזעק יחד: רבי אברהם אבלי איננו! כדי שדמעות של צער יטטפו את עינינו" (פה קדושת תהלים קה).

מאה ברכות בכל יום

רבי יעקב אבוחצירה, מפרש שבאמרו "הודו לה' קראו בשמו", קורא לנו דוד המלך להקפיד להודות לה' ולהזכיר שמו באמירת מאה ברכות מדי יום. רמז לכונה זו דורש רבי יעקב אבוחצירה מפך שהגימטריה של הכתוב: "הודו לה' קראו בשמו" היא פגימטריה של המלים: "מאה ברכות ביום" (שערי תשובה אפן כא).

לקרא בשם ה'

"הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו" יש להבין את פשר המלים: "קראו בשמו", וכי מהי קריאת שם ה' האמורה כאן?

האבן עזרא (תהלים קה א) מבאר שהפתוב "קראו בשמו" הוא הוראה להקריא שם ה' בפני כל באי עולם, כלומר "להורות להם דרך ה'". וכפי שדברשו חכמים (סוטה י א) את הכתוב (בראשית כא לג): "ויקרא שם בשם ה' - אל תקרא ויקרא אלא ויקריא", שלאחר שאכלו אורחיו של אברהם על שלחנו בקשו לברכו ולהודות לו, "אמר להם: וכי משלי אכלתם? משל אלקי עולם אכלתם! הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם".

בפרוש 'שיח יצחק' לרבי יצחק מאלצאן (סדור 'אשי ישראל') מבאר (על פי פרוש הגר"א, דברי הימים א' טז ח): "הודו לה'" על כל הטובות שעשה עמכם, "קראו בשמו" - קראו על כל אשר לכם את שם ה', כלומר שתפירו בכך שכל מה שיש לכם הוא מידו ושליו, ולא תתלו בכחכם ועצם ידכם, וכפי שנאמר על אברהם אבינו (בראשית יג ד): "ויקרא שם בשם ה'", שפרושו שאברהם הכיר שלה' הארץ ומלואה וקרא שם ה' על הכל. וכן אמרו חכמים (שם) שאמר לאוכלי שלחנו: "וכי משלי אכלתם? משל אלקי עולם אכלתם". ומסים ה'שית יצחק' שבאמירת פסוק זה בכונה מקיים המתפלל את הצווי (דברים ח יח): "וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל".

עוד פרש האלשיך הק' (תהלים קה א) שהכרזת "הודו לה' קראו בשמו" הנאמרת בתחלת התפלה, באה ללמד את האדם שעליו להודות לה' על שיש לו הזכות לקרא את שם ה', להללו ולשבחו - "הודו לה'" על הזכות של "קראו בשמו".

הברכה שהבריה

רצח, ודרךם אל הכפסת היתה סלולה, אלמלא המלאכים שהופיעו משמים והגנו עלינו, ואסביר:

דקה לפני כן זוגתי שתחי' מזגה לעצמה כוס מים קרים, ויתר בני המשפחה התאספו סביבה כמנהגם כדי לענות אחריה אמן. כששני השודדים נכנסו, כוס המים כמעט נשמטה מידיה הרועדות, אולם בהחלטה של רגע היא החליטה להתעלם מהם ולומר את הברכה בקול גדול.

הרב יכול רק לדמין כיצד נשמעת ברכה הנאמרת במצב שכזה, וכמוה היתה האמן - היא נזעקה מפי הילדים כמו שמעולם לא נזעקה מפיהם.

אין לי כל דרך להסביר מדוע, וגם אין לי את מי לשאל, כי באפן מפתיע ובלתי יאמן, למשמע זעקת האמן השודדים פשוט סבו על עקבותיהם ונמלטו מהמקום.

אין לי, כאמור, כל דרך להסביר את הנס, אולי לכבוד הרב תהיה דרך לעשות זאת, סים האיש את ספורו והשתתק.

הרב גרינוולד שם לב כי בינתיים התקבצה סביבו חבורה לא קטנה. היה מן המתבקש שהוא יגיב, וכהארה משמים הוא נזכר ברמז שהביא האור החיים הקדוש מן הכתוב (במדבר כו ח): "ומאה מכס רבבה ירדפו" - מאה הברכות שאתם מברכים מדי יום, ירדפו ויכניעו את רבבת המזיקים המקיפים את האדם תמיד, וכדברי הרוקח (סי"ט) שמצות מאה ברכות נועדה להציל את ישראל ממאה קלות האמורות בתורה.

"אם כך גדול הוא כחה של ברכה", חתם הרב גרינוולד, "על אחת כמה וכמה גדול כחה של אמן, שהרי גדול העונה יותר מן המברך".

היה זה באחד ממסעות החזק שערך מוצה הרבים הנודע, רבי מאיר מיכאל גרינוולד שליט"א, בקהלות הקדש בארגנטינה. הרב נכנס לדבר בפני קהל גדול בבית כנסת מרכזי, ועם סיום הדרשה הבחין מאזיט עיניו ביהודי בעל מראה מכבד הממתין לו בקצרו רוח, ומהר להתפנות אליו. בפיו של אותו יהודי היה ספור מזהים על ישועה שזכה לה בזכות ההקפדה על עניית אמן. הרב גרינוולד רגיל מפעם לפעם לשמע ספורי ישועות, אולם ספורו של האיש שלפניו עלה על כל דמיון.

"לפני כשנתיים הרב היה כאן והפליא לדרש בחשיבות ההקפדה על אמירת ברכות ועניית אמן כהלכה", הזכיר האיש לרב גרינוולד והמשיך: "אני ובני ביתי יצאנו מהדרשה בהחלטה נחושה להתחזק באמירת הברכות ועניית אמן.

לא אגזים אם אמר שהבית שלנו השתנה מאז. אורית החלין ששררה בו תמיד, פנתה את מקומה לאורית של קדשה ויראת שמים. הילדים התחזקו גם הם, והדבר השפיע אף על השגייהם הלמודיים.

לפרנסתי אני עוסק במסחר באבני חן, וכיון שהשכינה שבה אנו דרים מקפדת בשכונות פשע, אין לנו ברירה אלא להתבצר, פשוטו כמשמעו. ביתנו מקוץ חומה גבוהה, מרשית במצלמות ומחבר ברציפות למוקד חרום.

אלא שאם ה' לא ישמר עיר, כל ההגנות שבנינו לא יעמדו בפני אותם שני שודדים מתחכמים ונחושים, שלפני כשבועיים הצליחו להערים על מערכות האבטחה ולפרץ פנימה, בדיק באותה שעה שבני משפחתי סעדו יחדו את ארוחת הערב.

כששני הברנשים רעולי הפנים התפרצו למטבח, נשימתם של בני משפחתי קפאה. הם היו חמושים במגון כלי נשק, חדורי חמת

שיעורי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלוא

הדרך למטרה קודמת למטרה

כך כותב המהרש"ם מברעז'אן:

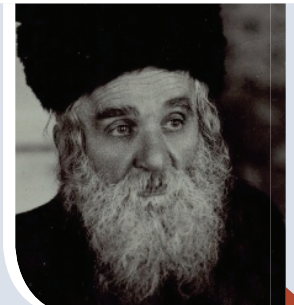
אף שעניית אמן נגרמת רק על ידי הברכה שנאמרת לפניה, מכל מקום אמרו חכמים (ברכות ג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", לפי שעניית אמן היא המטרה, והברכה היא הדרך להגיע למטרה. והרי כך היא דרכו של עולם, שהדרך להשגת המטרה קודמת בזמן להשגת המטרה עצמה. כדגמת הבונה לעצמו בית, שתהליך הבניה הארוך קודם למטרה - המגורים בבית.

לרעיון זה אף פון רבי נהוראי כשקרא על מאמר זה: "השמים כן הוא!" חכמים אמרו (תגינה יב א) שבעת בריאת העולם קדמה בריאת הארץ לבריאת השמים, זאת משום שהשמים הם התכלית, והארץ רק נועדה להגיע אליהם, כנאמר במשנה (אבות ד טו): "העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא; התקון עצמו בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין". מעתה, כפי שבבריאת העולם נבראה הארץ לפני השמים, משום שהם התכלית, כך גם אמן הגדולה מן הברכה, נאמרת לאחר הברכה, לפי שהיא התכלית.

תכלת מרדכי בראשית

המהרש"ם מברעז'אן

ט"ז בשבט תרע"א

המהרש"ם מברעז'אן

רבי שלום מרדכי נולד לאביו רבי משה הכהן שבדרון בשנת תקצ"ה. כבר משחר ילדותו הצטיין בכשרונותיו העלויים ובהתמדתו העצומה. בצעירותו למד תורה מפי רבי יואל אשכנזי רבה של זלאטשוב.

לאחר נשואיו סרב להנות מכתרה של תורה ועסק במסחר לפרנסתו. אך לאחר שהפסיד את כל רכושו, נאלץ לטל משרת רבנות. משנת תרכ"ז כהן ברבנות בעירות שונות, ובשנת תר"מ נבחר לכהן פאר כאב"ד ברעז'אן, בה אף הקים ישיבה שבראשותה עמד.

שמו נשא לתהלה כאחד מגדולי פוסקי דורו, ומכל קצו תבל פנו אליו להכריע בשאלות הלכתיות מרפבות. כח התמדתו היה ללא גבול, ותמיד על כך הכתבת שנמצאה על ספר 'ארבעה טורים' שהיה בחזקתו: "היום סימתי בעזה" את הטור והמפרשים בפעם המאה ואחת".

נפטר בט"ז בשבט תרע"א בברעז'אן ונטמן בבית הקברות היהודי בעיר. מספריו: שו"ת מהרש"ם, המכיל יותר מאלפים ושלוש מאות תשובות בתשעה כרכים; דעת תורה הגהות ובאורים על שו"ע או"ח ויו"ד; תכלת מרדכי על התורה.